

FIȘA DISCIPLINEI
anul universitar 2022 – 2023

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclul de studii	Masterat
1.6. Programul de studii	Consiliere Pastorală și Asistență Psihosocială

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Potențialul taumaturgic haric al demersului sacramental			2.2. Cod disciplină	OMR5008		
2.3. Titularul activității de curs	Arhim. Prof. univ. dr. Teofil (Cristian) Tia						
2.4. Titularul activității de seminar	Arhim. Prof. univ. dr. Teofil (Cristian) Tia						
2.5. Anul de studiu	I	2.6. Semestrul	II	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	C	2.8. Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/laborator	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	14	3.6. seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp de studiu individual					ore
• Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					10
• Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					74
• Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					20
• Tutoriat					2
• Examinări					2
• Alte activități (exersări practice)					-
Total ore activități individuale					108

3.7 Total ore studiu individual	108
3.8 Total ore din planul de învățământ	42
3.9 Total ore pe semestru	150
3.10 Numărul de credite	6

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu este cazul
4.2. de competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	<i>Sală dotată cu videoproiector, sistem de sonorizare pentru audiții și laptop</i>
5.2. de desfășurare a seminarului/laboratorului	<i>Sală dotată cu videoproiector, sistem de sonorizare pentru audiții și laptop</i>

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Să identifice metodele de terapie pastorală și de corecție pentru un psihic robust și pentru o viziune sănătoasă despre Dumnezeu și lume; • Să distingă procesele psihice specifice nașterii și creșterii credinței; • Să poată călăuzi reconfortant și să poată consilia enoriașii aflați în situații critice; să deprindă „tehnica” generală a consilierii diferitelor categorii umane (bolnavi, persoane aflate în fază terminală; enoriași afectați de crizele vârstei, de șocuri profesionale etc.); să fie exersați în confruntarea creștină cu perspectiva morții; să apeleze cu succes la toate modalitățile de consiliere a persoanelor de vârsta a treia; • Să recunoască temele esențiale ale dialogului religios; să dobândească o viziune axiologică și un simț al priorităților accentuat; • Să cunoască modurile de „construcție” a unei solide „culturi a inimii”, evitând riscurile unei consilieri diletante; să determine mecanismele de fortificare a dorinței de a performa și de a întări energiile/resursele epuizate de cei aflați în dificultate existențială; • Să distingă și să elimine elementele specifice manipulării în atitudinea și comportamentul propriu și al semenilor;
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Să dobândească reflexele muncii în echipă cu psihoterapeutul (psihologul) și psihiatrul; • Să cunoască marile erori ale consilierii pastorale și psihologice neprofesioniste, exersându-se într-o responsabilitate matură față de semenii; • Să intervină salvator și corectiv în toate problemele în care e implicată sfera emoțional-afectivă umană;

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> • Dobândirea abilităților de consiliere și dialog psihoterapeutic cu enoriașii aflați în criză;
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • Deprinderea de a rezolva problemele teoretic și practice ridicate de realitatea psihică, spiritual-duhovnicească, individuală și colectivă din parohie;

8. Conținuturi

8.1. Curs	Metode de predare	Observații

<p>1. Crizele existențiale. Terapia pastorală a evenimentelor cu potențial psihopatogen. 1.1. Noțiunea de „criză existențială”. Dimensiunea „biografică” a crizelor: evenimentele critice și „catastrofele” personale; Intervențiile pastorale preventive; cateheza premaritală; 1.2. Gradele diferite de vulnerabilitate în fața crizelor în funcție de tipurile de personalitate; factori de risc: precedentele experiențe traumatice și lipsa unei inserții sociale și a susținerii colective;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>2. Perspectivă pastorală asupra psihologiei dezvoltării. Vârsta de 1 an, Portmann și „ființa imperfectă”; încrederea ca piatră de fundament a unei personalități sănătoase; intervalul 2-3 ani și noțiunea de „autonomie”; convingerea „Eu pot!” versus constatarea psihotică inversă: „Nu sunt bun la nimic!”;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>3. Împlinirea de sine și orizontul transcendent al acesteia. „Fericirea” ca orizont situat „dincolo” și „mai presus” de propriul partener; Conceptele de „izolare”, „distanțare” și „fuziune” în relația de iubire; Vârsta de 26-40 de ani și capacitatea generativă multiplă și plurivalentă; consilierea în cazurile de „bilanț existențial” marcat de disperare și de faliment; incompetența profesională ca sursă de dezechilibre interioare;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>4. Gerontologia și Pastorală. Vârsta a Treia și provocările ei pastorale. Critica conceptului exclusiv regresiv de „bătrânețe”; „Reconcilierea cu trecutul” ca prioritate a bătrâneții; potențialul de „creștere” al vârstei a treia; inteligența „cristalizată”; frica exagerată de moarte și relevanța ei pastorală; Exilul” bătrânilor în societatea meritocratică a productivității; Resursele educaționale ale celor de vârsta a treia și avantajul timpului liber; funcția specifică a fiecărei vârste în societate;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>5. Pași spre atingerea maturității psiho-duhovnicești la bătrânețe: imaginea pozitivă despre sine; longevitatea și rezerva de viață moștenită de la naștere; aspectul exterior ca oglindă a raportului cu sinele; Consolarea credinței și alternativele ei; raționalul și limitarea psihicului doar la conștient; reintegrarea emoționalului, a metafizicii și a artei în panorama existențială de ansamblu;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>6. Psihotraumele divorțului. Intervenții pastoale; proiect de consiliere anti-divorț; statistici parohiale; „instrumentalizarea” copilului de către părinți; sistemul pedagogic represiv și ierarhia pedepselor; perspective psihanalitice de corecție: răzbunarea pe copii a propriului destin nefericit; investigarea adevărurilor propriei copilării; pastorală copiilor și psihopatologia infantilă;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>7. Doliul și tratamentul duhovnicesc simetric. Psihologia duhovnicească a compătimirii; impactul negativ asupra personalității a neglijării trăirilor emoționale corespunzătoare doliului; Preotul ca acompaniator al omului în toate fazele durerii sale; Faza refuzului; împietrirea în durere și negarea dispariției celui drag; faza de șoc și indiciile prăbușirii lumii subiective; „colapsul emotiv” și păstrarea controlului de sine; exprimarea prin tulburări psiho-somatice a emotivității reprimite; Repere de consiliere: „ordinea divină” a lucrurilor; ordonarea haosului sentimentelor; integrarea într-o ordine divină de ansamblu; Explozia sentimentelor; erupția sentimentelor ca stadiu elementar al tranziției spre depășirea crizei; abandonarea în brațele durerii, a mâniei și a fricii; cauze ale supărării și ale agresivității; rostul psihologic al „reproșului” și starea de dezamăgire;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	

<p>8. „Doliul cronic”. „Separarea” de celălalt și regăsirea de sine; reconversia generată de zădărnicierea continuă a nevoii de contact fizic; interiorizarea raportului cu celălalt; detașarea progresivă de simbolurile în care defunctul continuă să supraviețuiască; tradiții populare relevante; semnificația terapeutică a părăstaselor; vizita la mormânt și confruntarea cu realitatea; Un nou raport cu sine și cu lumea; concilierea cu moartea celui iubit și nașterea unor noi raporturi cu cei vii; Riscul acestei etape: refuzul de a se mai lega totalmente, pentru a nu plăti prețul legăturii afective; tonul afectiv-uman versus tonul doctrinar al omiliei preoțești funebre;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>9. Noțiuni de Psihoterapia Pastorală a Familiei. „Totul este întotdeauna mai mult decât suma părților!” (Christian von Ehrenfels); „Doar în credință ființa umană devine aptă de iubire” (Eugen Drewermann). Mutații de paradigmă în psihoterapie; Familia ca sistem (complex de interacțiuni și dependențe reciproce) și crizele care o afectează în obiectivul Terapiei Pastorale a Familiei; familia ca primă cauză a tulburărilor psihice; transmiterea către copii a dorințelor reprimite ale copiilor; Perspective psihanalitice: rădăcinile din copilărie ale tulburărilor actuale din raporturile de cuplu; criteriile inconștiente de selecție a partenerului de viață moștenite din familia de origine; reactivarea sentimentului de protecție din copilărie și noul spațiu de răbufnire a frustrărilor din copilărie; eroarea stimulării unor „expectative” gigantice de fericire;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>10. Tipologii de derapaj familial; tipologia nevrozelor familiale; procesul continuu de adaptare reciprocă; graduala recunoaștere a patrimoniului moștenit din familia de proveniență; paradigma ecosistemului: inter-schimburi care să permită echilibrul între dezvoltarea propriului potențial și al partenerului;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>11. Analiza „Pildei Fiului Risipitor” din perspectiva Psihoterapiei Pastorale a Familiei; legături și alianțe intrafamiliale patologice; concepția de viață orientată exclusiv spre împlinirea așteptărilor de tip social ale mediului înconjurător; legitimitatea paralelei tradiționale „Tată”-Dumnezeu; deficiențele din interiorul constelației familiale; plusul de autonomie și efectele lui asupra sistemului relațional; „reabilitarea” fiului risipitor;</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>12. Tehnici psihoterapeutice aplicabile în practica pastorală. Limite și performanțe în receptarea psihanalizei în Teologie; psihoterapia cognitiv-comportamentală și cea umanist-experiențială în percepție teologică. Neglijarea emoționalului și dezorientarea existențială contemporană. Omul contemporan: un nevrotic promotor al unei etici a precarului.</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>13. Psihoterapia și pastorala. Un divorț toxic (Drewermann și „doctrina” angoasei paralizante; „Războiul” Bisericii cu inconștientul, în viziunea lui Drewermann. Obiectivul „suprimării”; Critici aduse de E. Drewermann Bisericii occidentale; Influența lui C. G. Jung asupra reflecției teologice a lui E. Drewermann; Conflictul teologie-psihologie în opera lui Drewermann).</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	
<p>14. Convertirea și „vederea lui Dumnezeu” din perspectivă psihologică. Forța „persuasivă” a consilierii pastorale. Repere interconfesionale. Un concept teologic insuficient clarificat: „întâlnirea cu Dumnezeu”.</p>	<p>Dezbateri, expunere interactivă de poziții, audiții, prezentări Power Point cu imagini.</p>	

8.2 Seminarii		
1. Psihogeneza crizelor din perspectivă pastorală: cele patru faze în viziunea lui Caplan, și cele trei faze (divizibile în opt momente) în viziunea lui Erika Schuchardt: 1. Se ia act de eveniment, optându-se însă pentru ambiguitate; 2. certitudinea rațională; 3. bariera defensivă fortificantă; 4. certitudinea emoțională; 5. explozia necontrolată de manifestări vulcanice; 6. tratativele cu destinul, cu universul și cu Dumnezeu; 7. hegemonia sentimentului de inutilitate; 8. consolarea activă, exploatarea perspectivelor rămase;	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
2. Tehnici de raportare pastorală la criză. Pentru o asistență pastorală terapeutică: etajele ființei umane afectate de criză: gândirea, sentimentele, acțiunea și simțul transcendenței (credința); Respectarea principiului epigenetic: doar când s-a parcurs completamente o fază se înfruntă faza succesivă; depășirea prescurtată cronicizează faza;	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
3. Tehnici de intervenție pastorală și obiective: protejarea stimei de sine; prelucrarea gândirii; identificarea regulilor de acțiune greșite; demontarea modelelor de reguli nerealiste; flexibilizarea standardelor prea înalte; examinarea, analizarea și identificarea trecutului familial propriu; „confruntarea fierbinte”;	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
4. Socratizarea procesului terapeutic: repere orientative; libertate deplină și constrângeri subtile în perimetrul familial; autorealizarea și „prizonieratul” copiilor; tablou clinic; conceptul de „delegare” – însărcinarea cu „recuperarea de satisfacții” pentru părinți în percepția psihanalitică și în actul pedagogic-educativ;	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
5. Tripticul (modelul trinitar) al intervenției psihoterapeutice: reflecția duhovnicească (interpretarea), sintetizarea relevantă; clarificarea;	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
6. Drama singurătății interioare a omului postmodern. Civilizația consumistă, o sursă infinită de frustrări psihice; Îl poate împlini pe om materialitatea? Care sunt „vehiculele” împlinirii de sine în societatea postmodernă?	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
7. Consilierea bolnavilor aflați în stare terminală. Muribundul mai are ceva de transmis celor vii? Care valori trec dincolo de moarte? Mai merită să trăiești dacă oricum o să mori?	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
8. Exercitarea actului de consiliere pastorală. Metode de cercetare pastorală; Abordări ale consilierii pastorale; Consilierea în situațiile de comportament deviant; Tehnica ascultării empatică. Studii de caz;	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
9. Separația între Religie și Adevăr în conștiința colectivă românească contemporană; societatea civilă și nevoia ei de religie; fractura dintre religia „individului” și cultura laică a societății; „Consumul” superficial al religiei;	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	
10. Raportul dintre pluralismul confesional și coeziunea națională, omogenitatea culturală și teritoriul canonic; Paradigma „Transilvania subiectivă”; Sensibilitatea ecumenică și patrimoniul universal al minorităților; Creditul moral și credibilitatea intelectuală a preotului păstor în universul culturii. Urgențe și priorități.	Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.	

<p>11. Ontologia experienței mistice, din perspectivă psihologică. Arealul semantic al termenului de „convertire”. Indiciile unei convertiri reale; Cincizecimea perpetuă și pentecostalismul contemporan; „Întâlnirea cu Dumnezeu” ca experiență a Duhului Sfânt. „Botezul cu Duhul Sfânt”. Mărturii; „Vederea lui Dumnezeu” la Sf. Simeon Noul Teolog. Imnurile iubirii dumnezeiești în interpretarea Părintelui Dumitru Stăniloae</p>	<p>Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.</p>	
<p>12. Atitudini terapeutice: tăcerea, identificarea cu victima, slujba religioasă etc.; „Tehnică” ascultării empatică; eliberarea de emoțiile excesive ca punct central al intervenției pastorale; Preotul psihoterapeut – un „profesionist care întâi ascultă mai mult, și abia apoi, vorbește mai mult”; Modelul terapiei suportive;</p>	<p>Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.</p>	
<p>13. Teologia familiei: dragostea ca rezultat al lucrării harului și simultan fruct al efortului celor doi; smerenia și dispoziția spre sacrificiu; „datorii” inconștiente comunicate copiilor; fiul devenit substituit al partenerului; blocarea procesului de maturizare psihică al copiilor; forțe centripete și forțe centrifugale în ecuația familiei; hipo-individualizarea și hiper-individualizarea;</p>	<p>Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.</p>	
<p>14. Diagnoză și tehnică terapeutică; modele de intervenție; modurile interacționale și identificarea „pacientului indice”; conceptul de „parțialitate în favoarea tuturor”;</p>	<p>Dezbaterii, prezentări Power Point, lucrări de seminar, dialog.</p>	

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. Arhim. Teofil Tia, *Reînnoire profetică și fidelitate față de Tradiție: exigențe pastorale ale epocii post-iluministe*, Edit. Reîntregirea, Alba Iulia, 2011, p. 700.
2. Gurie Georgiu, *Psihologia Pastorală Sanitară Ortodoxă, o disciplină dinamică, insuficient creditată eclezial. Principii de călăuzire pastoral-duhovnicească a bolnavului terminal, în „Condiția umană între suferință și iubirea lui Dumnezeu. Terapia bolii și a îngrijirii paliative”, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2012;*
3. Isidor Baumgartner, *Psicologia Pastorale*, Roma, Edit. Borla, 1993;
4. Christos Yannaras, *Contra Religiei*, București, Edit. Anastasia, 2011;
5. Andrew Newberg – Mark Robert Waldman, *Cum ne schimbă Dumnezeu creierul. Descoperirile inovatoare ale unui prestigios neurolog*, București, Edit. Curtea Veche, București, 2009;
6. Horea Roman-Patapievici, *Omul recent*, București, Edit. Humanitas, 2010;
7. Emilianos Timiadis, *Preot, parohie, înnoire*, București, Edit. Sofia, 2001;
8. Ioan Suci, *Eroism. Terapie contra mediocrității*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2001;
9. William Basil Zion, *Eros și transfigurare*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2001, în traducerea lui Ioan Ovidiu Bobăilă;
10. Tomas Spidlik – Marko Ivan Rupnik, *Teologia Pastorală. Pornind de la frumusețe*, Târgu-Lăpuș, Edit. Galaxia Guttenberg, 2007;

11. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Cursul urmărește abilitarea a masteranzilor, cu munca în echipă, distribuția corespunzătoare a parcelor de acțiune, intervenția profesionistă pe un culoar de competență bine delimitat etc.

11. Evaluare

Tip activitate	11.1 Criterii de evaluare	11.2 metode de evaluare	11.3 Pondere din nota finală
11.4 Curs	<i>Evaluare finală</i>	<i>Evaluare frontală/orală pe baza unui subiect extras de student</i>	10%
		<i>Evaluare scrisă</i>	40%
11.5 Seminar/laborator	<i>Verificare pe parcurs</i>	-	20%
	<i>- Activitate la seminar</i>	<i>Elaborarea unei lucrări caracteristice cercetării și redactării științifice</i>	20%
		<i>Implicare în dezbaterile de la seminar</i>	10%
11.6 Standard minim de performanță: Cunoașterea teoretică a jumătate din materialul predat și analizat la cursuri și existent în broșurile predate studenților asigură nota 5 (cinci).			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

24 aprilie 2022

Data avizării în catedră

Semnătura Director de Departament